

TT 580853

Atatürk ve Nâmık Kemal

Hasan DUMAN

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü

50. Ölüm Yıldönümünde Büyük Atatürk'ü minnetle bir kere daha anarken, 100. ölüm yıldönümünde de büyük vatan şairimiz Nâmık Kemal'i şükran duyguları ile anıyoruz.

1888'de Nâmık Kemal öldüğü zaman, Mustafa Kemal henüz yedi yaşındadır. Çökmekte olan devleti kurtarmak için çareler arayan aydınlar, vatan şâiri Nâmık Kemal'in eserlerini okumakta, hatirasını yaşatmaktadırlar. okullarda öğrencilere Nâmık Kemal sevgisi aşılanmakta, eserleri elden ele doluşmaktadır.

Türk cemiyetinde rastlanılan Mustafa Âsım, Mustafa Edib, Mustafa Enis, Mustafa Fâzıl, Mustafa Fevzi, Mustafa Fikri, Mustafa Gâlip, Mustafa Hakkı, Mustafa Hikmet, Mustafa Hilmi, Mustafa İsmet, Mustafa İzzet, Mustafa Kâmil vb. gibi yüzlerce binlerce Mustafa'lı adın hiçbirini örnek almayan matematik öğretmeninin, çok sevdiği öğrencisi Mustafa'ya ikinci ad olarak bilhassa "Kemâl"i seçip, hiç rastlanmamış ilk örneği verişinde ve sihirli "Mustafa Kemâl" terkiibini yapışında, Türk kaynaklarının ruhlarında sembolleşmiş "Kemâl" in düşünödüğü muhakkaktır. Millî kahramanların destanlaştıkları yıllarda dünyaya gelen Türk çocuklarına onlara benzesinler dileğiyle, o kahramanların adlarının verilmesi, sık rastlanılan millî gelenektir.

Büyük Kurtarıcı'nın; eserleriyle Nâmık Kemal'i ilk tanıması, Manastır İdâdi (lise)'sinde öğrenci iken, yakın arkadaşı Ömer Naci Bey sayesinde olur. O sıralarda, Ömer Naci; edebiyata meraklı, heyecanlı şiirler yazan, söyleyen ve onun için de Nâmık Kemal'e hayran birisidir. Birgün Mustafa Kemal'den, oku-

mak maksadiyle kitaplar ister. Fakat kendisine hep fen kitapları uzatması üzerine:

"— Bunlar, ders kitabı... O hâlde, ben sana vereyim" diyerek, çeşitli şiirler ve tiyatro eserleri getirir. Mustafa Kemal, bunları karıştırırken, sayfaları arasına serpiştirilmiş kâğıtlar gözüne ilişir. Kâğıtlarda, el yazısı ile yazılmış ve Nâmık Kemal imzalı şu mısralar dikkatini çeker:

Vücûdun kim hamîr-i mâyesi hâk-i
vatandandır;
Ne gam râh-ı vatanda hâk olursa cevri
mihnetten.
Hakir olduysa millet şânına noksan
gelir sanma;
Yere düşmekle cevher sâkit olmaz
kadr ü kıymetten.
Muîni zâlimin dünyâda erbâb-ı
denâ'ettir.
Köpektir zevk alan sayyâd-ı bi-insâfa
hizmetten,

Bilhassa şu beyitlerin kendisini çok etkilediğini, daha sonra zaman zaman dile getirecektir;

Felek her türlü esbâb-ı cefâsın
toplasın gelsin;
Dönersem kahbeyim millet yolunda bir
azîmetten
Vatanın bağına düşman dayadı
hançerini,
Yoğ-imiş kurtaracak bahtı kara
mâderini.
Merkez-i hâke atsalar da bizi;
Kürre-i arzı patlatır çıkarız..

O yıllarda, Nâmık Kemal'in yasaklanmış eserlerini bulmak, onun vatanseverlik telkin eden şiir ve yazılarının heyecanını tatmak aydınların ortak tutkusu gibidir. Mustafa Kemal'in, Nâmık Kemal'i tanıyıp sevmesini, onun görüşlerinin oluşumunda önemli bir hadise olarak kabul etmek gerekir. Mustafa Kemal'in okul arkadaşlarından Ali Fuat Cebesoy hatıralarında bu konuda şunları der: "Mustafa Kemal'in bir gece vakti yanıma gelerek, Kemal'in Vatan Kasidesi'nin teksir edilmiş bir nüshasını "Fuad kardeşim bunu ezberleyelim" diye bana verirken, yavaş bir sesle fakat büyük bir heyecanla okuduğu :

"Felek her türlü esbâb-ı cefâsın
toplâsın gelsin
Dönersem kahbeyim millet yolunda bir
azimetten"

mısralarını nasıl unutabilirim" anlaşılmaktadır ki Mustafa Kemal, daha lise öğrenciliği günlerinden itibaren Nâmık Kemal'e hayran yani vatansever, hürriyetperver birisi olmaya başlamıştır. Liseden sonra gittiği Harb Okulu'nda da bütün disiplin tedbirlerine rağmen, öğrenciler Nâmık Kemal'in eserlerini okumaktadırlar. Mustafa Kemal bu konuda "harbiye senelerinde siyaset fikirleri başgösterdi, vaziyet hakkında henüz nafiz bir nazar hâsıl edemiyorduk, Sultan Hamit devri idi... bu gibi vatanperverane eserleri okuyanlara karşı takibat yapılması, işlerin içinde bir berbatlık olduğunu ihsas ediyordu" demektedir.

Cebesoy'un; Nâmık Kemal konusunda, Atatürk'le beraber bir diğer hatırası da, Manastır'da seyrettikleri "Vatan Yahut Silistre" piyesi ile ilgili olanıdır ki, onu da şu satırlarında nakleder:

"Manastır'a döndük. Şehrin methaline girişine geldiğimiz zaman, orada bulunan bir mesirede vakit geç olmasına rağmen, Harp Okulu telebelerinin açık havada büyük vatan şairi Nâmık Kemal'in Vatan Yahut Silistre adlı eserini oynadıklarını gördük. Atlarımızdan inerek, oyunu büyük heyecanla seyrettik. Talebe efendilerden birinin temsilin son sahnesinde:

Yâre nişandır tenine erlerin!
Mevt ise son rütbesidir askerin!

Altıda bir üstü de birdir yerin.

Arş yiğitler vatan imdâdına.

mısralarını okurken, yanımdaki subaylar, göz yaşlarını tutamamışlardı. Benim de gözlerim yaşarmıştı. Harp Okulu'ndaki talebelik hayatımız gözümün önünde canlanmıştı. Sınıf arkadaşım Mustafa Kemal ile beraber bu şiirleri o zaman okumuş ezberlemiştik. Fakat böyle heyecanla haykıramamıştık."

Atatürk, özel sohbetlerinde yaptığı heyecanlı konuşmalarda veya bunaldığı sıkıldığı zamanlar genellikle Nâmık Kemal'den mısralar, beyitler okumuştur. Öğrencilik yıllarından sonra subay olarak bulunduğu yerlerde de, Nâmık Kemal'in şiirleri onun ruhi dayanakları olmuştur.

Mesela Ş. Tazer tarafından yayıma hazırlanan "Atatürk'ün Hatıra Defteri"nde, Birinci Dünya Harbi sırasında Doğu Anadolu (Bitlis, Silvan gibi) bölgesinde iken 10 Ağustos 1916 Pazar günü defterine şöyle bir kayıt düşmüştür; "Kemal Bey'in Makalat-ı Siyasiye ve Edebiyyesini okudum. İkinci kitabın sonunda idim, hitam buldum; Kemal Bey'in Tarih-i Osmani'sini takibe başladım"

Nâmık Kemal'in, Atatürk'ün özel kütüphanesinde bulunan eserleri de, Gazi'nin ona gösterdiği ilgi hakkında bir fikir verecek niteliktedir. Bu eserler:

- 1 - İmtizac-ı Akvâm Ve Vefa-i Ahd.
- 2 - Eş'ar-ı Kemal 2. Devr-i Edebiyye. Bu kitap, "Ali Ekrem (Bolayır)'ın 21 Temmuz 1339 (1923) tarihli takdim yazısıyla Gazi Mustafa Kemal'e hediye edilmiştir. İçinde Ali Ekrem'in yazısıyla yedi ilave yaprak, Atatürk'e yazılmış bir mektup ve bir de Ziya Gökalp'in Atatürk'e yazdığı 4 Ağustos 1339 tarihli bir mektup vardır.
- 3 - Vaveylâ
- 4 - Makalat-ı Siyasiyye ve Edebiyye
- 5 - Renan Müdafaaamesi
- 6 - Edib-i Azam Merhum Nâmık Kemal Bey'in Rüyası
- 7 - Sergüzeşt
- 8 - Osmanlı Tarihi (2. cilt)'dir.
- 9 - Şark Meselesi, Hürriyet-i Efkâr

10 - Usul-i Meşveret Hakkında Mektuplar.

Atatürk'ün Özel Kütüphanesi'nde, Nâmık Kemal hakkında başkaları tarafından yazılmış kitaplar da bulunmaktadır. Bu kitaplar da:

- 1 — Kemalettin Şükrü, Nâmık Kemal Hayatı Ve Eserleri, İstanbul 1931, 160 s.
- 2 — Saadettin Nüzhet (Ergun), Nâmık Kemal, Hayatı ve Şiirleri, İstanbul 1933, 251 s.
- 3 — Ali Ekrem (Bolayır), Ruh-ı Kemal, İstanbul 1938, 108 s.'dir.

Millî Mücadele yıllarıdır. Atatürk, 18 Aralık 1919'da Ankara'ya gelmek üzere Sivas'tan yola çıkar. Heyet-i Temsiliye, merkezini Ankara'ya taşımak kararını vermiştir. Şarkışla ve Kayseri'den geçerek 21 aralıkta öğle vakti Kırşehir'e gelir. Halkın coşkun sevgi gösterileriyle karşılaşır; şehrin ileri gelenleriyle görüşür. Halkla temaslarda bulunur. Kırşehir Gençler Derneği'nde yaptığı konuşmada "kuvayı milliyenin âmîl, iradei milliyenin hâkim olması" gerektiğini söyler. Geceleyin şerefine fener alayı tertip eden halka hitaben yaptığı konuşmada da:" Bu milletin içinden çıkan bir Kemal,

"Vatanın bağına düşman dayamış
hançerini
Yok imiş kurtaracak bahtı kara
maderini"

demiş; gene bu milletin bağından çıkan bir Kemal de diyor ki;

"Vatanın bağına düşman dayasın
hançerini
Elbet bulunur kurtaracak bahtı kara
maderini"

demiştir.

Atatürk'ün bu beyiti kendi cevabıyla birlikte ilk defa okuduğu yerin neresi olduğu hakkında değişik görüşler vardır: M. Şakir Ülkütaşır, Türk Kültürü dergisinde (Kasım 1968. s. 73, s. 59) değişik iki görüşü daha verdikten sonra, Atatürk'ün cevabi beyitini ilk defa "Birinci İnönü Zaferi'nden sonra Mec-listeki beyanatında" okuduğunu, 17 Ocak

Vatanın bağına düşman dayadı
hançerini
Yok mudur kurtaracak bahtı kara
maderini

1921 tarihli **Ulus Gazetesini** kaynak gösterek yazmaktadır. Lord Kinnross Atatürk adlı eserinde (1972 s.311) ilk defa Kırşehir'de okuduğunu söylemekte; İslâm Ansiklopedisi'nin "Atatürk" maddesinde de ilk defa Kırşehir'de söylediği yazılmaktadır ki, doğrusu bu olsa gerektir.

Büyük Millet Meclisi Zabıtları (cilt: 7, s. 347)na göre Atatürk söz konusu beyitleri Mecliste olmuştur. Fakat ilk okuyuşu değildir. İlk okuyuşu 21 Aralık 1919'da Kırşehir'de olmuştur. Mecliste ise, Birinci İnönü Zaferi'nin kazanılmasından sonra 13 Ocak 1921 (1337) Perşembe günü saat 15.30'da gerçekleşmiştir. Birçok meb'uslar kürsüye gelerek orduya, onun kahraman kumandanına ve aziz şehitlerine hürmetlerini ifade ediyorlar. Bir ara Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa kürsüye çıkıyor, şunları söylüyor:

— Arkadaşlar, Muhuddin Bey'in (Baha Pars) gayet kıymetli sözlerinin hâsıl ettiği hissiyâta tercüman olmak üzere bir iki kelime arzedeceğim. Milletimiz bugün bütün mâzisinde olduğundan daha çok ve ecdâdından daha

çok ümidvârdır. Bunu ifâde için şunu arz ediyorum. Kendilerinin tâbiri veçhile Cennet'den vatanımıza niğehban olan merhum Kemal demiştir ki:

Vatanın bağına düşman dayadı
hançerini
Yok mudur kurtaracak bahtı karâ
mâderini

İşte ben, bu kürsüden, bu Meclis-i Âli'nin reisi sıfatıyla Hey'et-i Âliyyenizi teşkil eden bütün âzânın her biri nâmına ve bütün millet nâmına diyorum ki:

Vatanın bağına düşman dayasın
hançerini
Bulunur kurtaracak bahtı karâ mâderini.

Atatürk'ün, Nâmık Kemal hakkındaki düşüncelerini yukarıda verdiğimiz örneklerden daha net bir şekilde ortaya koyan bir de telgraf vardır. Nâmık Kemal'in oğlu Ali Ekrem Bolayır, ikinci İnönü Zaferi'nin kazanılmasından sonra Atatürk'e bir tebrik telgrafı gönderir. Atatürk de Ali Ekrem'e yazdığı 10 Nisan 1921 tarihli cevabî telgrafında, Nâmık Kemal hakkında şunları söylemektedir:

"Anadolu'nun ruhu bütün feyz-i mukavemetini âbâ-i tarihinden almıştır. Bize bu mukaddes feyzi nefheden ervah-ı ecdat arasında mükerrem babanızın pek büyük mevkiî vardır. Mecruh vatanın halâs-ü istiklâlî için, ölmek yolunda nesle tâlim-i fedakarî eden büyük Kemal hakkında tekrar-i tâzimata vesile olan telgrafnamenize, arz-ı şükran-ı mahsuz eyleyim efendim".

Görüldüğü gibi bu telgrafta, vatanın kurtuluşunu sağlayan nesillerin yetişmesinde, Nâmık Kemal'in nasıl önemli etkileri olduğu Atatürk tarafından da söylenmekte ve ayrıca, Atatürk'ün Nâmık Kemal'e nasıl büyük bir saygı duyduğu kendisinin sözleriyle ortaya konmaktadır.

Atatürk de bizden birisi olarak (ailesi, okulu, öğretmenleri ve arkadaşları), okuduğu kitaplar, imparatorluğun çöküşü ve Fransız İhtilali, meşrutiyet kuşaklarını etkileyen fikirler, medeniyet ve ırk sorunu, dünya tarihi ve şark meselesi gibi konulardan etkilenmiştir.

Hiç şüphesiz Atatürk'ün Nâmık Kemal'e

olan hayranlığı; sadece subjektif değerlendirmelere bağlı, hissi bir yaklaşımdan ibaret değildir. Aslında, Vatan Şairi'nin, Büyük Kurtacı'ya herşeyden evvel fikirleriyle tesir ettiği muhakkaktır.

Şairimizin; fikirlerini, duygu planında heyecan unsuru ile bütünleştirerek vermiş olmasının, Gâzi üzerindeki direkt etkisi ise, şüphe götürmez bir gerçek hükmündedir. Millî kültür anlayışı çerçevesinde ve Batı medeniyeti doğrultusunda, çağdaş düşüncüyü hedef kabul eden Atatürk'ün ilke ve inkılaplarının temelinde, Ziya Gökalp'in ve Tefvik Fikret'in fikirleri önemli derecede yer tutmakla birlikte; bunlardan önce, -yukarıda işaret ettiğimiz gibi daha lise sıralarından itibaren- Nâmık Kemal'in görüşlerinin de büyük payı vardır. Çünkü; Gökalp'in ve Fikret'in üzerinde hassasiyetle durdukları, Atatürk'ün de çok değer verdiği "Hürriyet" "Medeniyet" ve "Terakki" kavramları etrafında ilk ciddi çalışmaları, Nâmık Kemal yapmıştır.

Nitekim, Şairimiz, "Medeniyet" makalesinde:

İnsanın hakkı ve amacı sâdece yaşamak değil; hürriyetle yaşamaktır. Bu kadar medenî milletlere karşı mümkün müdür ki, medenî olmayan milletler hürriyetlerini koruyabilsinler?

"Bize şu gerekli; onunla yetinmeliyiz. Ve babalarımızdan bunu gördük, onun dışında ne

..... Atatürk'ün üzerinde tam bir dikkat ve titizlikle durduğu
"Vatan Sevgisi"
"Milliyetçilik", "Halkçılık"
hareketinin, ilk heyecanlı hamlesi de Nâmık Kemâl'dir.

varsa kötüdür. Dersler, yeni bilgiler kazanma, kitaplar, makineler, ilerlemeler, yeni buluşlar ne işe yarar?" diye diye Hindliler, Cezâyirli-ler gibi yabancıların kahredici üstünlüğü, eziyeti altında hürriyetini kaybetmek, insanlığın şanına şerefine hiçbir şekilde yakışır şeylerden değildir.

Medeniyetin her sıkıntısı, bir rahatı doğurur; vahşetin, yabâniliğin her rahatı bin eziyeti, sıkıntıyı getirir.

İnsanın ihtiyaçlarının, yalnız dünyanın topraktan yetişen ürünleriyle giderilmesi ihtimâli yoktur; onu olsa olsa medeniyetin toplu hazineleri, eserleri karşıyabilir. Kısacası; "Medeniyetsiz yaşamak, ecelsiz ölmek gibidir", şeklinde, bu konular etrafındaki görüşlerini anahatları ile ortaya koyarken; büyük kurtarıcının da, aynı çizgideki şu sözlerine şahit oluyoruz:

"Gözlerimizi kapayıp, mücerred (her tarafla ilişkilerimizi keserek) yaşadığımızı farzedemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp, cihan ile alâkasız yaşayamayız. Bilâkis mütetrakkî (gelişmiş), mütemeddin (medenî) bir millet olarak, medeniyet sahasının üzerinde yaşayacağız. Bu hayat, ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise, oradan alacağız ve her millet ferдинin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.

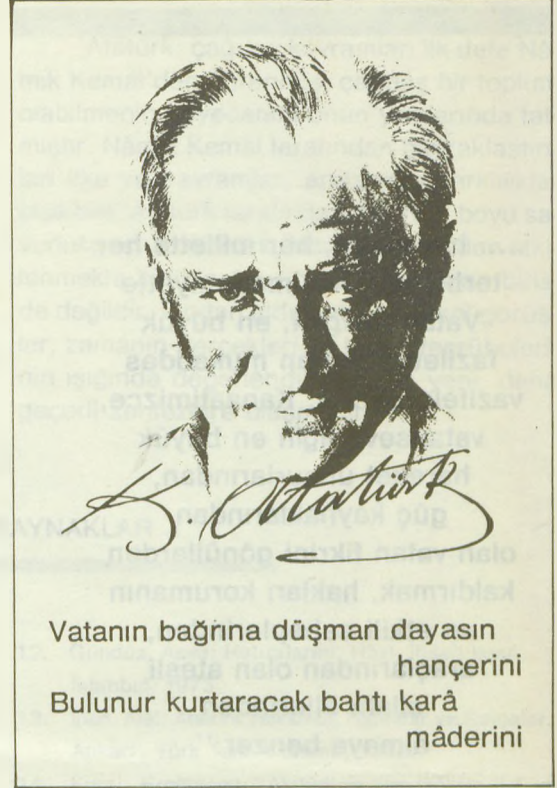
Hiçbir mantikî delile dayanmayan birtakım an'anelerin, akidelerin muhafazasında ısrar eden milletlerin terakkisi (ilerleyip, yükselmesi) çok güç olur; belki de hiç olmaz.

Memleket muhakkak asrî, medenî ve müreffeh olacaktır. Bizim için bu, hayat davasıdır.

Medenî cihan çok ileridedir. Buna yetişmek, o medeniyet dairesine dâhil olmak mecburiyetindeyiz. Bütün safsataları bertaraf etmelidir.

Efendiler! "Medenî olmayan insanlar, medenî olanların ayakları altında kalmaya mazdurlar"

Ayrıca, Atatürk'ün üzerinde tam bir dikkat ve titizlikle durduğu "Vatan sevgisi", "Milliyetçilik" ve "Halkçılık" hareketinin, ilk heyecanlı hamlesi de Nâmık Kemal'dir. Nitekim, "Vatan" mâkalesinde:

Vatanın bağına düşman dayasın
hançerini
Bulunur kurtaracak bahtı karâ
mâderini

"İnsanlık tarihinin hangi sayfasına bakılsa; her zamanda ve her millette ortaya çıkan yüksek fikirler ve faziletli ahlâk sahiplerinin hepsi, vatan sevgisini dünya işlerinin hepsinden üstün tutmuş ve pekçoğu vatan yolunda canlarını seve seve vermiş görür.

Bundan dolayıdır ki; her dinde, her millette, her terbiyede, her medeniyette vatan sevgisi; en büyük faziletlerden, en mukaddes vazifelerdendir.

Kanaatimizce, vatanseverliğin en büyük hareket unsurlarından, güç kaynaklarından olan vatan fikrini gönüllerden kaldırmak, hakları korumanın en etkili sebeplerinden, araçlarından olan ateşli silâhi ellerden almaya benzer. Bir millet vatan sevgisinden nefsinin ayırır, vatanını sevmezse; çok zaman geçmez, elbette vatanını o sevgiyle dolu olanların istilâ bayrakları altında görür.

Biz oturduğumuz yerlerin her taşı için, cevher kıymetinde bir can verdik. Her avuç toprağı gözümüzde, o yola kendini fedâ etmiş bir kahramanın varlığının hâtırasıdır.

..... her dinde, her millette her terbiyede, her medeniyette Vatan Sevgisi, en büyük faziletlerden en mukaddes vazifelerdendir. Kanaatimizce, vatanseverliğin en büyük hareket unsurlarından, güç kaynaklarından olan vatan fikrini gönüllerden kaldırmak, hakları korumanın en etkili sebeplerinden, araçlarından olan ateşli silâhı ellerinden almaya benzer.”

Vatan bize kılıcımızın ekmeğidir. Dâima kendimize ait, yalnız bize ayrılmış biliriz. Dâima kendimizden çok sever, canımızı uğruna feda ederiz”.

Diyen Şâirimiz'in; Atatürk'e, bu konuda da ışık tuttuğu, heyecan verdiği muhakkaktır. Nitekim; Gâzi'nin şu sözleri, kendisindeki Nâmık Kemal tesirinin açık izlerini taşır:

“Bu bedbaht memlekete karşı mühim vazifelerimiz vardır. Onu kurtarmak yegâne hedefimizdir. Hürriyet olmayan bir memlekette, ölüm ve izmihlâl (yok olup bitme) vardır. Her terakkinin ve kurtuluşun anası, hürriyettir. Milleti vatana hâkim kılmak, hülâsa vatani kurtarmak için, sizi vazifeye davet ediyorum.”

Vatan mutlaka selâmet bulacak, millet mutlaka mesut olacaktır. Çünkü kendi selâmetini, kendi saadetini memleketin, milletin saa-

deti ve selâmeti için fedâ edebilen vatan evlâtları çoktur.

Biz, milli hudutlarımız dâhilinde hür ve müstakil yaşamaktan başka bir şey istemiyoruz

“Millî hudut dâhilinde vatan bir bütündür.”

“Hürriyet ve bağımsızlık benim karakterimdir” diyen Atatürk, Nâmık Kemal'i “Türk milletinin yüzyıllardan beri beklediği sesi” olarak görmektedir.

Atatürk; vatan ve özgürlük kavgalarını yeni kuşaklara aşıl原因an Nâmık Kemal; Osmanlılık yerine Türklüğü ve Türklük duygusunu dile getiren millî şair Mehmet Emin Yurdakul'u ve her türlü zorluğa karşı direnip, insanlığı yükseltmeye yönelik Tefvik Fikret'i, Ziya Gökalp'i çok okumuştur. Yahya Kemal'den Türk tarihi ve özellikle Fransızca eserler için kitap listesi alıp, Çankaya'daki kütüphanesine maletmiştir. Abdülhak Hamid'i dinlemiş, okumuştur.

Atatürk, bu kitaplarda geçen görüş ve düşüncelerin izleyicisi değil, yorumcusu olmuş, kendine göre bir sonuca varmaya çalışmıştır. Onun düşünce hayatımıza getirdiği yeniliklerden biri, reform ve yenilik alanında “şikâyet” ve “inleyiş” yerine, “olumlu meselelerin özüne ehemmiyet veren” bir anlayışı yerleştirebilmek olmuştur.

Nâmık Kemal, hayatı, sanatı ve fikirleriyle, hem sağlığında hem de ölümünden sonra Türk toplumu ve aydınları üzerinde etkili olmuş bir şâir-yazardır. Zamanının yeni fikirlerini Türk toplumuna, anlayıp sevecekleri bir üslupla sunmuş, Batılılaşma yolundaki Türkiye'de inkılâpçı bir kuşağın yetişmesinde etkili olmuştur. Onun etkileriyle yetişen Türk aydınları, gerek Osmanlı Devleti dağılırken, gerekse Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulurken, ölüm pahasına Türk milletine hizmet etmişlerdir. Nâmık Kemal, inanılan değerler uğruna kendini feda edişin çok güzel bir örneğidir.

Sonuç olarak; nazım ve nesir türündeki eserlerinde vatan, millet, bayrak, din, dil, hürriyet, eşitlik, kültür, medeniyet, hak, hukuk.. gibi yüce kavramları; uğruna seve seve ca-

nımızı bile fedâ edebileceğimiz yüksek idealer olarak gören ve gösteren Nâmik Kemâl'in; bu idealler doğrultusunda hareket ederek, onların gerçekleşmesi için olağanüstü gayretlerle, maddî ve manevî her türlü fedâkarlığı göze alan Büyük Kurtarıcı, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ulu önder Atatürk; vatan ve milletin istiklâlî, birliği, bütünlüğü, ilerleyip yükselmesi ve medenî dünyadaki haklı yerini alması yolunda heyecan yüklü fikirleriyle yakın tarihimizin bütün inkılâpçı aydınları gibi etkileriyle yetişmiştir.

Atatürk; çağdaş kavramları ilk defa Nâmik Kemal'den öğrenmiş, çağdaş bir toplum olabilmenin heyecanını onun yazılarında tatmıştır. Nâmik Kemal tarafından bayraklaştırılan ilke ve kavramlar, aralarında farklılıklar olsa bile, Atatürk tarafından da ömür boyu savunulmuştur. Atatürk, Nâmik Kemal'den etkilenmekle birlikte, onu olduğu gibi alan birisi de değildir. Ondand aldığı etkileri, yeni görüşler, zamanın gerçekleri ve kendi tecrübelerinin ışığında değerlendirip, daha yeni, daha geçerli sentezlere ulaşmıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Akyüz, Yahya: "Atatürk'te Nâmik Kemal'in etkisi ve Abdülhamit Döneminde Yasak Kitaplara İlişkin iki Belge." Belleten, XLV, 106 (1981), 501-511.
2. "Atatürk." İslam Ansiklopedisi. cüz: 10. İstanbul Milli Eğitim Bakanlığı 1979.
3. Atatürk'ün Hatıra Defteri. Hazl. Şükrü Tezel. Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1972.
4. Atatürk'ün Özel Kütüphanesinin Kataloğu. Ankara, Milli Kütüphane, 1973.
5. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri. 5.c. Ankara, 1972
6. Banguoğlu, Tahsin: "Mustafa Kemal Atatürk'ün Nâmik Kemal ile İlgili Hatıraları." Nakleden: Osman F. Sertkaya. Türk Kültürü, XV, 169 (Kasım 1976), 9.s.
7. Borak, Sadi: Atatürk ve Kitap. İstanbul, Varlık Yayınevi, 1972
8. Cebesoy, Ali Fuat: Sınıf Arkadaşım Atatürk - Okul ve Genç Subaylık Hatıraları. İstanbul, 1981.
9. Duman, Hasan: Atatürk ve Kitap. İstanbul, Alaş Matbaası, 1987.
10. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi. 97-98 (15-17 Ocak 1921).
11. Göçgün, Önder: "Atatürk ve Edebiyat." Erdem, III, 9 (Eylül 1987), 563-607.
12. Gündüz, Asım: Hatıralarım. Hazl. İhsan İlgar. İstanbul, 1973.
13. İnan, Afet: Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler. Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1968.
14. Kuran, Ercüment: "Atatürk ve Ziya Gökalp." Türk Kültürü, 13 (Kasım 1963), 9-12.
15. Nâmik Kemal'in Hususi Mektupları II., İstanbul ve Midilli Mektupları, I., Hazl. Fevziye Abdullah Tansel. Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1969.
16. Özcan, Mustafa: "Nâmik Kemal ve Atatürk." Milli Kültür, 38 (Şubat 1983), 55-57.
17. Tevetoğlu, Fethi: "Sosyalizm Karşısında Nâmik Kemal ve Komünizm Karşısında Mustafa Kemal." Türk Kültürü, IX, 100 (Şubat 1972), 274-282.
18. Turan, Kemal: "Atatürk ve Nâmik Kemal." Ülkü, XVI, 94 (Kanun I 1940), 289-290.
19. Turan, Şerafettin: Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar. Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1982.
20. Tüfekçi, Gürbüz: Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar: Özel İşaretleri, Uyarıları ve Düştüğü Nottarı ile. Ankara, Türkiye İş Bankası, 1983-1985. 2c.
21. Ülkütaşır, M. Şakir: "Atatürk'ten İki Hatıra." Türk Kültürü, 25 (Kasım 1964), 58.

